

Міністерство освіти і науки України

Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України

**ПРОГРАМА З КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ
ДЛЯ 11-12 КЛАСІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
ДЛЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ**

«КОРЕКЦІЯ РОЗВИТКУ

(арт-корекція засобами нетрадиційних видів занять) »

Автор: Крисяк Руслана Богданівна, вихователь КЗ ЛОР «Багатопрофільний навчально-реабілітаційний центр «Гармонія»;

Чеботарьова О.В., доктор педагогічних наук, завідувач відділу освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України

Київ – 2022

Пояснювальна записка

Дана програма спрямована на розвиток, вдосконалення та корекцію пізнавальних, художніх, інтелектуальних, мовленнєвих здібностей дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Вона передбачає реалізацію різних видів занять за інтересами, а саме:

- Нетрадиційні види малювання (пальцевий живопис, штампування, монотипія, кляксографія, живопис на камені, на деревних грибах, ниткографія, акварель + морська сіль, вітражний живопис, енкаустика);
- Аплікація («пухнаста аплікація», аплікація з дерев'яної стружки, квілінг: напівоб'ємні та об'ємні фігурки, ажурний та об'ємний квілінг, аплікація з мушель та подрібнених мушель);
- Ліплення (ліплення з солоного тіста, з глини, з полімерної глини);
- Робота з бісером, паєтками (бісерна, паєткова мозаїка, вишавання бісером), ганутель;
- Фелтінг;
- Фантазії з овочів, фруктів, ягід, кулінарний дизайн.

Програма розрахована на 35 годин (1 година на тиждень) для дітей 11-12 класів (з урахуванням вікових, індивідуальних, психофізичних особливостей учнів), складена у вигляді таблиці, яка містить три колонки: зміст навчального матеріалу, орієнтовні показники розвитку та спрямованість корекційно-розвивальної роботи. Програму рекомендовано для корекції розвитку школярів із порушеннями опорно-рухового апарату засобами арт-технологій. Педагог може вносити зміни в зміст програми, плануючи свою роботу з урахуванням інтересів дітей, може сам визначити, скільки годин потрібно для опанування тієї чи іншої теми .

10 клас
Тематичний план

№з/п	Назва теми	Кількість годин		
		Теоретичні заняття	Практичні заняття	Усього
	Вступ. Заняття з вітражного живопису, вишивання бісером, ліплення з полімерної глини, ажурного та об'ємного квілінгу	1		1
1	Розділ 1. Вітражний живопис		7	7
2	Розділ 2. Вишивання бісером		7	7
3	Розділ 3. Ліплення з полімерної глини		9	9
4	Розділ 4. Ажурний та об'ємний квілінг		11	11
	Разом	1	34	35

Навчальний матеріал

№з/п	К-ть год.	Зміст навчального матеріалу	Показники розвитку	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
	1	<p><u>Вступ</u></p> <p>Мета та зміст занять з вітражного живопису, вишивання бісером, ліплення з полімерної глини, ажурного та об'ємного квілінгу.</p> <p>Ознайомлення з необхідними матеріалами, інструментами та пристосуваннями.</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про мету та зміст занять з вітражного живопису, вишивання бісером, ліплення з полімерної глини, ажурного та об'ємного квілінгу; - знає, які матеріали, 	<p>Формування інтересу до виконання занять з вітражного живопису, вишивання бісером, ліплення з полімерної глини, ажурного та об'ємного квілінгу.</p> <p>Формування діяльності на основі вміння організувати своє робоче місце.</p>

	<p>Організація робочого місця та правила догляду за ним.</p> <p>Правила техніки безпеки на робочому місці.</p> <p>Санітарно-гігієнічні вимоги</p> <p><u>Практична робота</u></p> <p>Ознайомлення з виробами даних видів робіт (журнали, книги, виставка).</p>	<p>інструменти та пристосування потрібні для даних видів роботи;</p> <ul style="list-style-type: none"> - організовує своє робоче місце та доглядає за ним; - дотримується правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог 	<p>Розвиток та вдосконалення саморегуляції, виховання бажання займатися творчою діяльністю.</p> <p>Виховання естетичних смаків, охайності, організованості в роботі.</p>
--	---	--	--

1	7	Розділ 1. Вітражний живопис		
		<p style="text-align: center;"><u>Вітражний живопис</u></p> <p>1) <u>Техніко-технологічні відомості</u></p> <p>Використання вітражних фарб. Властивості даних фарб, їхні кольори.</p> <p>Інструменти та пристосування для малювання вітражними фарбами (плівка-файл, скло, рамки для картин, кольорові аркуші-фон), їх призначення та правила користування.</p> <p>Послідовність дій під час малювання вітражними фарбами.</p>	<p style="text-align: center;">Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про властивості вітражних фарб як матеріал для малювання; - знає та називає властивості даних фарб та їхні кольори; - знає про підготовку фарб до роботи та спосіб виконання малюнку; - знає про призначення засобів праці (плівок-файлів, скла, пензликів); - організовує своє робоче місце та доглядає за ним; - дотримується правил 	<p>Формування організаційних умінь навчально-практичної діяльності.</p> <p>Розвиток та вдосконалення сприймання на основі формування дій обстеження предметів.</p> <p>Формування уявлення про створення малюнків вітражними фарбами.</p> <p>Розвиток та вдосконалення зорової та слухової пам'яті, просторового, творчого мислення, сенсорних знань та вмінь, навичок послідовного способу виконання даного виду роботи.</p>

		<p><u>2)Трудові операції</u> Підготовка фарб до роботи. Учні вибирають ескіз малюнку. Вітражне малювання можна здійснювати на плівці-файлі або на склі. Спочатку малюється контур чорною вітражною фарбою, який сохне 1-2 години. Потім контур заповнюється кольоровими вітражними фарбами. Малюнок на склі сохне 8-10 годин, а на плівці –файлі-24 години. З плівки-файла малюнок можна перенести на вазу, чашку, меблі. Під малюнок на склі підставляється кольоровий паперовий фон і підбирається рамка до цієї картини.</p> <p><u>3)Об'єкти малювання</u> Хмари, зорі, сонце, казкові герої, герої мультфільмів, сюжетні малюнки. Композиція «Святий Миколай»</p>	<p>техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог</p> <ul style="list-style-type: none"> - виконує трудові операції по створенню картин та малюнків вітражними фарбами; - дотримується послідовності дій та витримки відведеного часу, щоб картина була вдалою; - вміє виконувати малювання на плівці-файлі або на склі, дотримуючись певних вимог; - вміє підбирати рамки до створених картин. - малює за зразком та за інструкціями вчителя 	<p>Формування діяльності на основі розвитку рухів дрібної моторики в процесі виконання віражного малювання.</p> <p>Розвиток та вдосконалення умінь виконувати трудові операції за наочною опорою та інструкціями вчителя.</p> <p>Вдосконалення пам'яті на основі запам'ятовування дій, які виконує вчитель.</p> <p>Вдосконалення мовлення, розширення активного словника учнів(слова-терміни до даного виду роботи</p>
--	--	---	--	--

2	7	Розділ 2.Вишивання бісером		
		<u>Вишивання бісером</u>	Учень:	Формування організаційних

	<p><u>1)Техніко-технологічні відомості</u> Використання бісеру для роботи. Властивості бісеру як матеріалу для вишивання, його кольори, форми, розміри. Інструменти та пристосування для вишивання бісером (форми-ємкості для різних кольорів бісеру, бісерні голки та нитки), їх призначення та правила безпечного користування. Послідовність дій під час вишивання бісером за зразком.</p> <p><u>2)Трудові операції</u> Підготовка бісеру до роботи. Підбирання кольорів та відтінків бісеру для конкретної вишивки. Заповнення</p>	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про властивості бісеру як матеріалу для вишивання; - знає та називає властивості бісеру, їхні кольори та відтінки, розміри, форми; - знає про підготовку бісеру до роботи та спосіб виконання даної роботи; - знає про призначення засобів праці (голок, ниток, ємкостей для бісеру); - знає про послідовність дій під час вишивання; - організовує своє робоче місце та доглядає за ним; - дотримується правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог - виконує трудові операції, пов'язані з бісерним вишиванням; - вміє підбирати потрібні 	<p>умінь навчально-практичної діяльності. Розвиток та вдосконалення сприймання на основі формування дій обстеження предмету. Формування уявлення про вишивання бісером. Вдосконалення зорової пам'яті, схематичного вишивання, просторового мислення, творчої фантазії. Вдосконалення навичок підбирати колірну палітру для вишивання.</p> <p>Формування діяльності на основі розвитку рухів дрібної моторики в процесі вишивання бісером. Вдосконалення умінь виконувати</p>
--	--	--	--

		<p>підбраного бісеру в спеціальні форми-емкості для зручного захоплення голкою.</p> <p>Учні всіяють нитку в голку і починають вишивати. Слід зазначити, що нитка не повинна бути дуже довгою, бо тоді вишивання стає незручним і нитка часто закручується.</p> <p>3) <u>Об'єкти вишивання</u> Вишивання браслетів, сорочок, блузок, суконь.</p>	<p>кольори та відтінки бісеру для конкретного вишивання;</p> <ul style="list-style-type: none"> - вміє всіяти бісерну нитку в голку; - знає, якою повинна бути довжина нитки для зручного вишивання - вишиває за зразком та з допомогою інструкцій вчителя 	<p>всі трудові операції, пов'язані з даним видом роботи.</p> <p>Вдосконалення вмінь запам'ятовувати дії, які виконує вчитель.</p> <p>Вдосконалення мовлення учнів, зняття емоційного напруження, втоми за допомогою цього виду роботи.</p> <p>Виховання посидючості, старанності в роботі.</p>
3	9	Розділ 3. Ліплення з полімерної глини.		
		<p><u>Ліплення з полімерної глини</u> <u>1) Техніко-технологічні відомості</u> Використання полімерної глини. Властивості полімерної глини, її кольори та відтінки.</p> <p>Інструменти та пристосування для ліплення з полімерної глини (паста-машина для розкачування глини, шприц, канцелярський ніж, лак та пензлик для полімерної глини, гофроване лезо, трафарети з візерунками, глазур, суха</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про властивості полімерної глини як матеріалу для ліплення; - знає та називає властивості даної глини, її кольори; - знає про підготовку глини до роботи та спосіб виконання ліплення; - знає про призначення засобів праці (пасти-машини, 	<p>Формування організаційних умінь навчально-практичної діяльності.</p> <p>Вдосконалення сприймання на основі формування дій обстеження предметів.</p> <p>Формування уявлення про ліплення з полімерної глини.</p> <p>Розвиток та вдосконалення зорової та слухової пам'яті, просторового мислення, уяви,</p>

	<p>пастель, зубочистки, качалка, різні форми, різноманітна фурнітура для прикрас, електрична пічка для випікання), їх призначення та правила користування. Послідовність дій під час ліплення за зразком.</p> <p>2)<u>Трудові операції</u> Підготовка полімерної глини, всіх матеріалів, інструментів та пристосувань до роботи. Розминання, розкачування глини, поділ на відповідні частини, ліплення. Використання всіх вищевказаних інструментів та пристосувань.</p> <p>Випікання готових виробів у електричній пічці. Слід зазначити, що дана пічка не повинна використовуватися для кулінарії.</p>	<p>шприца, гофрованого леза, канцелярського ножа, трафаретів, металеві фурнітури і т.д.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - знає про послідовність дій під час ліплення; - організовує своє робоче місце та доглядає за ним; - дотримується правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог. <ul style="list-style-type: none"> - виконує всі трудові операції, застосовуючи такі ж методи ліплення, як при роботі з пластиліном, глиною та соленим тістом; - використовує необхідні інструменти та пристосування, потрібні для даного виду роботи; - вміє використовувати електричну пічку для випікання полімерних прикрас. 	<p>фантазії, сенсорних знань та вмій.</p> <p>Формування діяльності на основі розвитку рухів дрібної моторики в процесі ліплення з полімерної глини.</p> <p>Розвиток та вдосконалення умінь виконувати всі трудові операції на наочною опорою та інструкціями вчителя.</p> <p>Вдосконалення зорової та слухової пам'яті.</p>
--	--	--	---

		<p>3)<u>Об'єкти ліплення</u></p> <p>Різноманітні прикраси та аксесуари, що подобаються старшокласникам (сережки, перстні, брелки, брошки, каблучки, кулони, шпильки і т.д.).</p>	<p>- ліпить за зразком та з допомогою інструкцій вчителя.</p>	<p>Розвиток та вдосконалення мовленнєвої компетенції (розширення та збагачення словника учнів новими словами-термінами, пов'язаними з даним видом роботи).</p>
4	11	Розділ 4. Ажурний та об'ємний квілінг		
		<p><u>Ажурний та об'ємний квілінг</u></p> <p>1)<u>Техніко-технологічні відомості</u></p> <p>Використання квілінгових смужок-спіралей. Властивості спіралей(кольори, довжина, ширина смужок, форми спіралей).</p> <p>Інструменти та пристосування для виконання ажурного та об'ємного квілінгу (дерев'яна паличка з роздвоєним кінцем для накручування спіралей, лінійка-трафарет, пінцет, гребінець для квілінгу, шпильки з наконечниками, клей ПВА, невеликі ножиці з тонкими гострими кінцями, тонкі бамбукові палички з гострими кінцями), їх призначення та правила користування.</p> <p>Послідовність дій під час створення</p>	<p>Учень:</p> <p>- має уявлення про властивості смужок-спіралей як матеріал для квілінгу;</p> <p>- знає та називає властивості смужок-спіралей, їхні кольори, розміри, форми;</p> <p>- знає про підготовку смужок-спіралей до роботи та спосіб виконання квілінгу;</p> <p>- знає про призначення засобів праці, які використовуються у даному виді роботи;</p> <p>- знає про послідовність дій під час створення квілінгових композицій;</p> <p>- організовує своє робоче</p>	<p>Формування організаційних умінь навчально-практичної діяльності.</p> <p>Розвиток та вдосконалення сприймання на основі формування дій обстеження предметів.</p> <p>Формування уявлення про створення ажурного та об'ємного квілінгу.</p> <p>Вдосконалення пам'яті, просторової уяви, творчого мислення, фантазії, сенсорних знань та вмінь</p>

	<p>ажурного та об'ємного квілінгу за зразком.</p> <p>2)<u>Трудові операції</u> Підготовка смужок-спіралей до роботи. Розглядання схеми композиції. Накручування спіралей відповідних форм. Використання спеціальної лінійки-трафарету для отримання відповідного діаметру спіральних деталей. Клеєння елементів ажурного та об'ємного квілінгу. Коли елементи композиції готові, тоді їх клеять на тло-фон картини</p> <p>3)<u>Об'єкти виконання квілінгу</u> Квіти, дерева, птахи, об'єкти живої та неживої природи. Композиції «Океан», «Квіткова галявина».</p>	<p>місце та доглядає за ним;</p> <ul style="list-style-type: none"> - дотримується правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог - виконує трудові операції по створенню картин ажурного та об'ємного квілінгу; - вміє накручувати спіралі відповідних форм; - використовує спеціальну лінійку-трафарет для отримання відповідного діаметру спіральних деталей; - вміє наклеювати готові елементи на тло-фон картини <p>- виконує ажурний та об'ємний квілінг за зразком та за інструкціями вчителя.</p>	<p>Формування діяльності на основі розвитку рухів дрібної моторики в процесі виконання даного виду роботи.</p> <p>Розвиток та вдосконалення умінь виконувати всі трудові операції, пов'язані з даним видом роботи.</p> <p>Вдосконалення зорової пам'яті.</p> <p>Вдосконалення мовлення учнів, розширення та збагачення словника учнів новими словами-термінами.</p>
--	--	---	---

Орієнтовні навчальні досягнення учнів на кінець навчального року:

- розуміти інструкції вчителя щодо виконання послідовності робіт з вітражного живопису, вишивання бісером, ліплення з полімерної глини, ажурного та об'ємного квілінгу;

- виконувати малюнки вітражними фарбами, створювати прикраси, аксесуари з полімерної глини, квілінгові роботи, вишивати бісером за інструкціями вчителя;
- мати навички самообслуговування з даних видів робіт;
- дотримуватися правил техніки безпеки на заняттях з даних видів робіт.

11 клас
Тематичний план

№з/п	Назва теми	Кількість годин		
		Теоретичні заняття	Практичні заняття	Усього
	Вступ. Заняття з фелтінгу, ганутелі, паєткової мозаїки, паперопластики	1		1
1	Розділ 1.Фелтінг		7	7
2	Розділ 2.Ганутель		10	10
3	Розділ 3.Паєткова мозаїка		6	6
4	Розділ 4. Паперопластика. Квіти та букети з паперу		11	11
	Разом	1	34	35

Навчальний матеріал

№з/п	К-ть год.	Зміст навчального матеріалу	Орієнтовні показники розвитку	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
	1	<u>Вступ</u> Мета та зміст роботи занять з	Учень: - має уявлення про мету та зміст	Формування інтересу до виконання занять з фелтінгу,

	<p>фелтінгу, ганутелі, паєткової мозаїки, паперопластики.</p> <p>Ознайомлення з необхідними для роботи матеріалами, інструментами та пристосуваннями.</p> <p>Організація робочого місця та правила догляду за ним.</p> <p>Правила техніки безпеки на робочому місці.</p> <p>Санітарно-гігієнічні вимоги.</p> <p>Практична робота</p> <p>Ознайомлення з виробами даних видів робіт (журнали, книги, виставка).</p>	<p>занять з фелтінгу, ганутелі, паєткової мозаїки, паперопластики;</p> <p>- знає, які матеріали, інструменти та пристосування потрібні для даних видів робіт;</p> <p>- організовує своє робоче місце та доглядає за ним;</p> <p>- дотримується правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог.</p>	<p>ганутелі, паєткової мозаїки, паперопластики.</p> <p>Формування діяльності на основі вміння організувати своє робоче місце.</p> <p>Розвиток саморегуляції, виховання бажання займатися творчою діяльністю.</p> <p>Виховання охайності, організованості, старанності.</p>
--	---	---	--

1	7	Розділ 1.Фелтінг		
		<p><u>Фелтінг</u></p> <p><u>1)Техніко-технологічні відомості</u></p> <p>Використання вовняних ниток. Властивості ниток, їх кольори.</p> <p>Інструменти та пристосування для виконання фелтінгових робіт (голка для валяння, шнур вощений, клей універсальний, поролонова губка, мило, нитки, плівка з бульбашками, шаблон, шило, пінцет, рамки для</p>	<p>Учень:</p> <p>- має уявлення про властивості вовняних ниток як матеріалу для сухого та мокрого валяння;</p> <p>- знає та називає властивості вовняних ниток, їхні кольори;</p> <p>- знає про підготовку ниток до роботи та спосіб виконання роботи;</p> <p>- знає про призначення засобів</p>	<p>Формування організаційних умінь навчально-практичної діяльності.</p> <p>Розвиток сприймання на основі формування дій обстеження предметів.</p> <p>Формування уявлення про сухе та мокре валяння.</p> <p>Розвиток та вдосконалення зорової пам'яті, уяви, творчого</p>

	<p>картин і т.д.), їх призначення та правила користування.</p> <p>Послідовність дій під час заняття з фелтінгу за зразком</p> <p><u>2)Трудові операції</u></p> <p>Підготовка вовняних ниток до роботи.</p> <p>Виконання трудових операцій сухого або мокрого валяння.</p> <p>За допомогою цього виду роботи можна створювати картини з вовни різних кольорів.</p> <p>Вивчення кольорової палітри конкретної картини, визначення горизонту, деталей, основних елементів. Викладання вовняного тонкого фону-основного кольору картини. Почергове додавання всіх</p>	<p>праці (голки для валяння, клею, поролонової губки, вощеного шнура, металевої фурнітури, шила, пінцету і т.д.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - знає про послідовність дій під час сухого та мокрого валяння; - організовує своє робоче місце та доглядає за ним; - дотримується правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог. <ul style="list-style-type: none"> - виконує трудові операції з мокрого та сухого валяння; - вміє виконувати сухе валяння, викладає вовняні нитки, починаючи з фону-основного кольору, рухаючись від дальнього до ближнього; - знає способи пригладжування вовняних ниток; - вміє використовувати мильний розчин, сітку при мокрому валянні, пригладжувати вовну до цього часу, поки волокна вовни 	<p>мислення, фантазії, сенсорних знань та вмінь</p> <p>Формування, розвиток та вдосконалення рухів дрібної моторики в процесі заняття з фелтінгу.</p> <p>Розвиток та вдосконалення умінь виконувати всі трудові операції, пов'язані з сухим та мокрим валянням за наочною опорою та інструкціями вчителя.</p> <p>Вдосконалення зорової та слухової пам'яті, сенсорних знань та вмінь.</p>
--	---	--	---

		<p>наступних слоїв вовни (від дальнього до ближнього) і пригладжування їх.</p> <p>При мокрому валянні використовується мильний розчин, яким змочується вовна в спеціальній сітці і пригладжується, допоки волокна вовни не схопляться між собою</p> <p>3) <u>Об'єкти валяння</u></p> <p>Прикраси, аксесуари, іграшки, декоративні елементи до одягу, картини-пейзажі.</p> <p>Композиція «На березі озера».</p>	<p>будуть міцно триматися</p> <p>- створює вироби з вовни технікою сухе та мокре валяння за зразком та за інструкціями вчителя.</p>	<p>Вдосконалення мовленнєвого потенціалу учнів, розширення та збагачення словника учнів, опис своїх робіт.</p> <p>Виховання старанності в роботі.</p>
2	10	Розділ 2.Ганутель		
		<p>1) <u>Техніко-технологічні відомості</u></p> <p>Використання ниток «Ірис». Властивості даних ниток, їхні кольори. Інструменти та пристосування для виконання даної техніки роботи (дріт, флористичний дріт, флористична стрічка, бісер, намистинки, суха пастель,</p>	<p>Учень:</p> <p>- має уявлення про властивості ниток, дроту як матеріалу для виконання ганутелі;</p> <p>- знає та називає властивості ниток, їхні кольори;</p> <p>- знає про підготовку ниток до роботи та спосіб виконання</p>	<p>Формування організаційних умінь навчально-практичної діяльності.</p> <p>Розвиток та вдосконалення сприймання на основі дій обстеження предмету.</p> <p>Формування уявлення про виконання робіт технікою</p>

	<p>акриловий лак, малярний скотч, клей ПВА, в'язальні спиці, бокорізи, ножиці, пензлики), їх призначення та правила користування.</p> <p>Послідовність дій під час заняття з ганутелі за зразком</p> <p><u>2)Трудові операції</u></p> <p>Підготовка ниток, дроту до роботи.</p> <p>Перш ніж розпочати дане заняття, учні повинні зробити металеві пружини з дроту відповідної довжини за допомогою в'язальних спиць, накручуючи дріт на спицю. Відстані між витками не повинні бути більше 3 мм один від одного. Із заготованих пружин треба зробити форми у вигляді пелюстки, листка.</p> <p>Нитки відповідних кольорів</p>	<p>ганутелі;</p> <ul style="list-style-type: none"> - знає про призначення засобів праці(дроту, флористичного дроту, флористичної стрічки, сухої пастелі, акрилового лаку, малярного скотчу, в'язальних спиць, пензликів і т.д.); - знає про послідовність дій під час роботи; - організовує своє робоче місце та доглядає за ним; - дотримується правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог <ul style="list-style-type: none"> - виконує всі трудові операції, пов'язані з даним видом роботи; - вміє робити металеві пружини з дроту, намотуючи його на в'язальні спиці; - вміє робити з пружин форми у вигляді листка, пелюстки; - знає два способи намотування ниток: кругове та паралельне і вміє застосовувати їх у роботі; 	<p>«Ганутель».</p> <p>Розвиток та вдосконалення пам'яті, просторового мислення, тактильних відчуттів, сенсорних знань та вмій.</p> <p>Вдосконалення рухів дрібної моторики під час виконання цього творчого завдання.</p> <p>Вдосконалення вмій виконувати всі трудові операції за наочною опорою та за інструкціями.</p> <p>Вдосконалення творчого мислення, просторової уяви, фантазії.</p> <p>Вдосконалення зорової пам'яті</p>
--	--	---	--

		<p>намотуються двома способами: круговим та паралельним намотуванням. Із намотаних пелюсток, листків формуються квіти. Стебло квітки виготовляється з флористичного дроту, обмотаного флористичною стрічкою.</p> <p><u>3) Об'єкти виконання ганутелі</u> Різноманітні квіти</p>	<p>- вміє робити деталі квітів за допомогою флористичного дроту та флористичної стрічки.</p> <p>Виконує вироби з ганутелі за зразком та інструкціями вчителя</p>	<p>на основі запам'ятовування дій, які виконує вчитель.</p> <p>Вдосконалення умінь описувати свої роботи, давати їм назви.</p> <p>Виховання охайності та посидючості в роботі</p>
3	6	Розділ 3. Паеткова мозаїка		
		<p><u>1) Техніко-технологічні відомості</u> Використання паеток. Властивості паеток, їхні кольори.</p> <p>Інструменти та пристосування для виконання даного виду роботи (шпильки-цвяшки, шпильки з кольоровими наконечниками, пінопласт, схеми для вишивання, клей ПВА, дерев'яні основи), їх призначення та правила користування.</p> <p>Послідовність дій під час</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про властивості паеток як матеріалу для роботи; - знає та називає властивості паеток, їхні кольори; - знає про підготовку паеток до роботи та спосіб виконання цього виду роботи; - знає про призначення засобів праці (шпильок-цвяхів, шпильок з кольоровими наконечниками, пінопласту, клею ПВА, 	<p>Вдосконалення організаційних умінь навчально-практичної діяльності.</p> <p>Вдосконалення зорового сприймання на основі дій обстеження предмету.</p> <p>Формування уявлення про виконання паеткової мозаїки.</p> <p>Вдосконалення зорової пам'яті, просторового та творчого мислення, сенсорики, фантазії, окоміру.</p>

	<p>виконання паєткової мозаїки за зразком</p> <p>2) <u>Трудові операції</u> Підготовка паєток до роботи. Учні використовують такий підручний матеріал: пінопластові та дерев'яні основи як фон декоративної роботи. На дерев'яну основу паєтки клеяться клеєм ПВА, а на пінопластову кріпляться на заготовану схему за допомогою шпильок-цвяхів або шпильок з кольоровими наконечниками.</p> <p>3) <u>Об'єкти паєткової мозаїки</u></p>	<p>дерев'яних основ;</p> <ul style="list-style-type: none"> - знає про послідовність дій під час паєткової мозаїки; - організовує своє робоче місце та доглядає за ним; - дотримується правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог. <ul style="list-style-type: none"> - виконує трудові операції двома способами; - використовує такий підручний матеріал: пінопластові та дерев'яні основи для кріплення; - вміє клеїти паєтки на дерев'яну основу за допомогою клею ПВА; - вміє кріпити паєтки на пінопластову основу за допомогою шпильок-цвяхів та шпильок з кольоровими наконечниками. <p>виконує вироби паєткової</p>	<p>Вдосконалення рухів дрібної моторики під час виконання паєткової мозаїки.</p> <p>Вдосконалення умінь виконувати трудові операції за наочною опорою та словесними інструкціями вчителя.</p> <p>Вдосконалення зорової пам'яті, окоміру, навичок створення декоративних робіт.</p> <p>Вдосконалення мовлення учнів, їхніх умінь та навичок з рукоділля.</p>
--	---	---	---

		Ікони, декоровані паєтками, об'єкти живої та неживої природи.	мозаїки за зразком та інструкціями вчителя.	Виховання посидючості, охайності в роботі.
4	11	Розділ 4. Паперопластика. Квіти та букети з паперу		
		<p><u>1)Техніко-технологічні відомості</u></p> <p>Використання спеціального паперу (пергаментного, паперу для орігамі, паперу з тисненими візерунками).</p> <p>Властивості паперу, їхні кольори, товщина.</p> <p>Інструменти та пристосування для паперопластики (пінцет, клей, пласкогубці з круглими краями, кусачки, фігурні ножиці, шило, спеціальний килимок для роботи, металева лінійка, термопістолет для клеєння дрібних деталей, форми для вирізання, клей-олівець), їх призначення та правила користування.</p> <p>Послідовність дій цього виду роботи за зразком</p> <p><u>2)Трудові операції</u></p> <p>Підготовка паперу та всіх необхідних матеріалів до роботи.</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про властивості паперу як матеріалу для створення паперових квітів; - знає та називає властивості даного паперу, його кольори, товщину; - знає про підготовку паперу до роботи та спосіб виконання творчого завдання; - знає про призначення всіх перелічених засобів праці; - знає про послідовність дій під час заняття з паперопластики; - організовує своє робоче місце та доглядає за ним; - дотримується правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог. - виконує трудові операції даного виду роботи; - створює деталі квітів за 	<p>Вдосконалення організаційних умінь навчально-практичної діяльності.</p> <p>Розвиток та вдосконалення сприймання матеріалу за допомогою обстеження предметів праці.</p> <p>Формування уявлення про створення квітів та букетів з паперу.</p> <p>Розвиток та вдосконалення зорової пам'яті, просторового та творчого мислення, сенсорних знань та вмінь.</p> <p>Вдосконалення рухів дрібної моторики під час виконання завдань з паперопластики.</p>

		<p>Створення деталей квітів за допомогою наочних покрокових інструкцій та показів. Для створення різних квітів використовують елементи занять з аплікації, орігамі, квілінгу. Виконуючи таку роботу, учні повинні мати навички з математики, креслення, трудового навчання, біології.</p> <p><u>3)Об'єкти паперопластики</u> Різноманітні квіти та букети з них</p>	<p>допомогою наочних покрокових інструкцій та показів;</p> <ul style="list-style-type: none"> - використовує у своїй роботі елементи технік з аплікації, орігамі, квілінгу; - у своїй роботі використовує навички з математики, креслення, трудового навчання, біології - створює квіти з паперу за зразком та інструкціями вчителя 	<p>Вдосконалення умінь виконувати трудові операції за наочною опорою, окоміру, навичок створення предметів декору для класних та спальних приміщень.</p> <p>Вдосконалення усного мовлення. Виховання естетичних смаків, взаємодопомоги, посидючості, охайності у роботі.</p>
--	--	---	--	--

Орієнтовні навчальні досягнення учнів на кінець навчального року:

- розуміти інструкції щодо виконання послідовності робіт з фелтінгу, ганутелі, паєткової мозаїки, паперопластики;
- створювати вироби з фелтінгу, ганутелі, паєткової мозаїки за інструкціями вчителя, вміти описувати їх, давати назви роботам;
- мати навички самообслуговування з даних видів робіт;
- дотримуватися правил техніки при виконанні робіт з фелтінгу, ганутелі, паєткової мозаїки, паперопластики.

12 клас
Тематичний план

№з/п	Назва теми	Кількість годин		
		Теоретичні заняття	Практичні заняття	Усього
	Вступ. Заняття з енкаустики, ганутелі, вироблення свічок, хендмейду	1		1
1	Розділ 1. Енкаустика (восковий живопис).		8	8
2	Розділ 2. Ганутель		8	8
3	Розділ 3. Свічки своїми руками		9	9
4	Розділ 4. Хендмейд. Вироби зі звичайних речей		9	9
	Разом	1	34	35

Навчальний матеріал

№з/п	К-ть год.	Зміст навчального матеріалу	Показники розвитку	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
	1	<p><u>Вступ</u></p> <p>Мета та зміст роботи занять з енкаустики, ганутелі, «Свічки своїми руками», хендмейду.</p> <p>Ознайомлення з необхідними для роботи матеріалами, інструментами та пристосуваннями.</p> <p>Організація робочого місця та</p>	<p style="text-align: center;">Учень:</p> <p>- має уявлення про мету та зміст занять з енкаустики, ганутелі, «Свічки своїми руками», хендмейду;</p> <p>- знає, які матеріали, інструменти та пристосування потрібні для роботи;</p> <p>- організовує своє робоче місце</p>	<p>Формування інтересу до виконання занять з енкаустики, ганутелі, «Свічки своїми руками», хендмейду.</p> <p>Формування діяльності на основі вміння організувати робоче місце.</p> <p>Розвиток та вдосконалення саморегуляції, виховання бажання</p>

	<p>правила догляду за ним.</p> <p>Правила техніки безпеки на робочому місці.</p> <p>Санітарно-гігієнічні вимоги.</p> <p>Практична робота</p> <p>Ознайомлення з виробами даних видів робіт на виставці</p>	<p>та доглядає за ним;</p> <p>- дотримується правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог</p>	<p>займатися творчою діяльністю.</p> <p>Виховання посидючості, навичок взаємодопомоги в колективній роботі, відповідальності, організованості.</p>
--	---	--	--

1	8	Розділ 1.Енкаустика (восковий живопис)		
	<p><u>1)Техніко-технологічні відомості</u></p> <p>Використання воскових олівців.</p> <p>Властивості воскових олівців, їхні кольори.</p> <p>Інструменти та пристосування для малювання цією технікою (праска, фотопапір, рамки для картин), їх призначення та правила користування.</p> <p>Послідовність дій під час малювання за інструкціями вчителя. Дотримання техніки безпеки.</p>	<p>Учень:</p> <p>- має уявлення про властивості воскових олівців як матеріалу для малювання;</p> <p>- знає та називає властивості даних олівців, їхні кольори;</p> <p>- знає про підготовку олівців до роботи та спосіб виконання малювання;</p> <p>- знає про призначення засобів праці (праски, фотопаперу, рамок для картин);</p> <p>- знає про послідовність дій під час малювання;</p> <p>- організовує своє робоче місце та доглядає за ним;</p>	<p>Формування організаційних умінь навчально-практичної діяльності.</p> <p>Вдосконалення сприймання за допомогою формування дій обстеження предмету.</p> <p>Формування уявлення про малювання технікою «енкаустика».</p> <p>Вдосконалення зорової пам'яті, творчої уяви, фантазії, навичок бачити в абстрактному малюнку щось конкретне.</p>	

		<p><u>2)Трудові операції</u></p> <p>Підготовка воскових олівців до роботи. Учні створюють оригінальні малюнки за допомогою воскових олівців, праски, фотопаперу. На розігріту праску учні наносять воскові олівці і роблять відбиток на фотопапері. При змішуванні кольорів утворюють приємні гами відтінків. Дивлячись на малюнок, втілювати свій настрій, емоції та відчуття у створену роботу.</p> <p><u>3)Об'єкти малювання</u></p> <p>Оригінальність техніки не передбачує конкретних об'єктів.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - дотримується правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог. - виконує трудові операції з даного виду роботи за інструкціями вчителя; - створює оригінальні малюнки за допомогою праски, фотопаперу, воскових олівців; - вміє робити відбитки восковими олівцями на розігрітій прасці; - втілює в свої малюнки свій настрій, позитивні чи негативні емоції, відчуття; - отримує незабутні враження від даного виду роботи. - малює за інструкціями вчителя. - дотримується техніки безпечної роботи з праскою. 	<p>Формування діяльності на основі розвитку рухів дрібної моторики в процесі малювання технікою «енкастика».</p> <p>Вдосконалення умінь виконувати трудові операції за наочною опорою(показом вчителя)</p> <p>Вдосконалення зорової пам'яті, просторового мислення, творчої уяви.</p> <p>Розвиток інтересу до технік малювання, навичок контролю.</p> <p>Вдосконалення мовлення учнів.</p> <p>Виховання інтересу до незвичних технік малювання.</p>
2	8	Розділ 2.Ганутель		
		<p><u>1)Техніко-технологічні відомості</u></p> <p>Використання ниток «Ірис»,</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про властивості ниток, дроту як матеріалу для 	<p>Формування та вдосконалення організаційних умінь навчально-практичної діяльності.</p>

	<p>«Муліне». Властивості цих ниток, їхні кольори.</p> <p>Інструменти та пристосування для роботи (дріт, флористичний дріт, флористична стрічка, бісер, суха пастель, акриловий лак, малярний скотч, клей ПВА, ножиці, пензлики, в'язальні спиці), їх призначення та правила користування.</p> <p>Послідовність дій під час даного заняття.</p> <p><u>2)Трудові операції</u></p> <p>Підготовка ниток, наперед зроблених металевих пружин до роботи.</p> <p>Ознайомлення з схемою виконання роботи з ганутелі.</p> <p>Створення пелюсток, листочків квітів за допомогою кругового та паралельного намотування ниток на пружини. Тичинки квітів учні роблять з ниток, сухої пастелі,</p>	<p>роботи;</p> <ul style="list-style-type: none"> - знає та називає властивості ниток, їх кольори; - знає про підготовку ниток до роботи та спосіб виконання ганутелі; - знає про призначення засобів праці(зазначених у попередній колонці); - знає про послідовність дій під час роботи; - організовує своє робоче місце та доглядає за ним; - дотримується правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог. - виконує трудові операції по підготовці ниток, пружин до роботи; - вивчає покрокову схему виконання окремих деталей; - робить пелюстки, листки за допомогою кругового та паралельного намотування ниток 	<p>Вдосконалення сприймання за допомогою дій обстеження предмету.</p> <p>Вдосконалення просторового уявлення при виконанні робіт з ганутелі.</p> <p>Вдосконалення зорової пам'яті, сенсорних знань та вмінь.</p> <p>Розвиток та вдосконалення рухів дрібної моторики під час виконання робіт технікою «Ганутель».</p> <p>Вдосконалення вмінь та навичок виконувати трудові операції за поетапними інструкціями та правилами у підручнику, за показом вчителя.</p>
--	---	--	---

		<p>манної крупи, флористичного дроту.</p> <p>Намотані пелюстки, тичинки формуються у квітку та закріплюються флористичною стрічкою. Стебла та квітконіжки роблять із флористичного дроту, малярного скотчу та флористичної стрічки.</p> <p><u>3)Об'єкти виконання ганутелі</u></p> <p>Рослини, городні, польові та домашні квіти.</p> <p>Робота «Триколірні фіалки».</p>	<p>на пружини;</p> <ul style="list-style-type: none"> - створює тичинки з ниток, сухої пастелі, манної крупи, флористичного дроту; - формує намотані пелюстки, тичинки у квітку за допомогою флористичної стрічки; - виконує стебла, квітконіжки з флористичного дроту, малярного скотчу та флористичної стрічки <p>- виконує роботу за поетапними інструкціями у підручнику та за показом вчителя.</p>	<p>Вдосконалення зорової пам'яті, техніки виконання намотувань та формування окремих деталей.</p> <p>Розширення активного словника учнів новими словами-термінами, пов'язаними з даним видом роботи.</p> <p>Розширення міжпредметних зв'язків (трудове навчання, природознавство, біологія)</p>
--	--	--	--	---

3	9	Розділ 3.Свічки своїми руками		
		<p><u>1)Техніко-технологічні відомості</u></p> <p>Використання спеціального парафіну або звичайних білих свічок та воскових олівців.</p> <p>Властивості свічок, воскових олівців, їхні кольори.</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про властивості парафіну, свічок та воскових олівців як матеріалу для роботи; - знає та називає властивості свічок, воскових олівців, їхні 	<p>Формування організаційних умінь навчально-практичної діяльності.</p> <p>Вдосконалення сприймання за допомогою дій обстеження предметів.</p>

	<p>Інструменти та пристосування для створення декоративних свічок (гніт для свічок, канцелярський ніж, металеві форми для печива, консервні банки, коробки від цукерок, чашки, келихи, пластикові коробочки з-під косметики, ароматизовані масла і т.д.), їх призначення та правила користування.</p> <p>Послідовність дій під час виконання даного виду занять.</p> <p><u>2)Трудові операції</u></p> <p>Підготовка спеціального парафіну або звичайних білих свічок до роботи.</p> <p>Парафін або свічки потрібно розплавити на водяній бані у металевій мисці, перед тим витягнувши з них гніт.</p>	<p>кольори;</p> <ul style="list-style-type: none"> - знає про підготовку парафіну, воскових олівців до роботи та спосіб виконання цього виду занять; - знає про призначення засобів праці (канцелярського ножа, гніту, металевих форм, ароматизованих масел і т.д.); - знає про послідовність дій під час створення декоративних свічок; - організовує своє робоче місце та доглядає за ним; - дотримується правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог. - виконує трудові операції по підготовці необхідних матеріалів до роботи; - вміє розплавляти парафін на водяній бані; - вміє ділити парафін на малі частини для швидшого виконання роботи; 	<p>Формування уявлення про створення декоративних свічок своїми руками.</p> <p>Розвиток та вдосконалення пам'яті, уяви, просторового та творчого мислення, сенсорних знань та вмій.</p> <p>Вдосконалення рухів дрібної моторики під час виконання даного виду роботи.</p> <p>Вдосконалення вмій виконувати всі трудові операції за наочною опорою та інструкціями вчителя.</p> <p>Вдосконалення зорової та</p>
--	---	---	--

		<p>Щоб пришвидшити роботу, свічки потрібно розрізати на невеликі шматки. Щоб надати свічці потрібного кольору, використовують воскові олівці, крейди або спеціальні барвники. Залежно від тематики майбутніх свічок, можна використати декоративні елементи (морські мушлі, кавові зерна, бісер, намистинки і т.д.). Для нанесення декоративних візерунків використовують контур і акрилові фарби. Застигають свічки у наперед приготовлених формах. За бажанням можна додати до свічок ароматизовані масла.</p> <p>3) <u>Об'єкти виготовлення декоративних свічок</u></p> <p>Свічки у вигляді овочів, фруктів, квітів, комах, морських тварин, дерев і т.д.</p> <p>Композиція «Ніжність».</p>	<ul style="list-style-type: none"> - вміє додавати до парафіну воскові крейди або спеціальні барвники; - використовує спеціальні декоративні елементи залежно від тематики майбутніх свічок; - вміє застосовувати контур та акрилові фарби для нанесення потрібних візерунків; - знає, що розплавлений віск застигає у металевих ємкостях різноманітних форм; - при бажанні до декоративних свічок використовує ароматизовані масла - виконує трудові операції за зразком та інструкціями вчителя 	<p>слухової пам'яті на основі практичних дій та словесних інструкцій вчителя.</p> <p>Розвиток естетичних смаків, фантазії. Виховання бажання творити, взаємодіяти зі світом мистецтва, краси</p>
4	9	Розділ 4. Хендмейд. Вироби зі звичайних речей		
		<u>1) Техніко-технологічні відомості</u>	Учень:	Формування організаційних

	<p>Використання відхідного матеріалу, (старих газет, блискавок, різноманітного оздоблювального матеріалу, клаптиків тканини і т.д.) Властивості цих матеріалів, їхні кольори, форми, розміри.</p> <p>Інструменти та пристосування для виконання даного виду занять (термоклей, металева фурнітура, шпиці, діркопробивач, ножиці, голки, нитки і т.д.), їх призначення та правила користування.</p> <p>Послідовність дій під час виконання даного виду занять.</p> <p><u>2)Трудові операції</u></p> <p>Підготовка необхідного матеріалу до роботи.</p> <p>Створення різноманітних прикрас (перстенів, браслетів, сережок зі старих блискавок, прекрасних виробів зі старих газет, чохла для телефонів, планшетів із шматків тканини,</p>	<ul style="list-style-type: none"> - має уявлення про властивості переліченого матеріалу як основи для роботи; - знає та називає властивості даних матеріалів, їхні кольори, розміри, форми; - знає про підготовку потрібного матеріалу до роботи та способ виконання завдання; - знає про призначення засобів праці, потрібних для роботи; - знає про послідовність дій під час виконання даного виду заняття; - організовує своє робоче місце та доглядає за ним; - дотримується правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог. - вміє виконувати трудові операції по підготовці необхідного матеріалу для занять; - створює різноманітні прикраси зі старих блискавок; - виготовляє вироби зі старих 	<p>умінь навчально-практичної діяльності.</p> <p>Вдосконалення сприймання за допомогою дій обстеження предметів.</p> <p>Формування уявлення про створення дивовижних виробів зі звичайних речей.</p> <p>Вдосконалення зорової пам'яті, просторового, уявного, образного мислення, фантазії, сенсорних знань та вмій</p> <p>Вдосконалення рухів дрібної моторики під час виконання робіт із хендмейду.</p> <p>Вдосконалення умінь виконувати трудові операції за наочною опорою та інструкціями</p>
--	---	---	--

	<p>шкіри, обкладинок для блокнотів зі старого одягу, шпильок для волосся з тканини та оздоблювального матеріалу і т.д.)</p> <p>3) <u>Об'єкти хендмейду</u> Прикраси, декоративні вироби, різноманітні аксесуари. Роботи «Браслет зі старої блискавки», «Кошик для ниток зі старої газети».</p>	<p>газет;</p> <ul style="list-style-type: none"> - виготовляє чохла для телефонів, планшетів із шкіри, тканини; - створює обкладинки для блокнотів з старого одягу; - виготовляє шпильки для волосся з тканини, різноманітного оздоблювального матеріалу і т.д. - виконує вироби з хендмейду за зразком та за інструкціями вчителя. 	<p>вчителя.</p> <p>Вдосконалення зорової пам'яті, навичок створення оригінальних виробів, предметів декору для приміщень школи та дому.</p> <p>Вдосконалення мовлення учнів, навичок самостійності, охайності, сумлінності в роботі.</p>
--	--	---	--

Орієнтовні навчальні досягнення учнів на кінець навчального року:

- складати план занять з енкаустики, ганутелі, «Декоративні свічки своїми руками», хендмейду разом з вчителем;
- розуміти та виконувати інструкції щодо виконання вищесказаних занять, дотримуючись послідовності роботи;
- давати оригінальні назви своїм роботам, описувати їх, складати короткі оповідання, історії до них;
- мати навички самообслуговування з даних видів робіт;
- дотримуватися правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог на заняттях.

Список використаної літератури:

1. Олійник Л. М. Зображуємо оточуючий світ [Текст] : бібліотека вихователя дитячого садка / Л. М. Олійник.
- Харків : Ранок, 2007. - 136 с.

2. Саприкіна О.В. Розумні руки-світла голова / О. В. Саприкіна. - Київ: Редакція загальнопедагогічних газет, 2005. - 112 с.
3. Якименко С.І., Голян Л.П. Зображувальна діяльність. Авторська інтегрована технологія. - Тернопіль, 2006.-36с.
4. Коппалова Н.М. Гурткова робота з аплікації та орігамі [Текст] : навчально-методичний посібник / Н. М. Коппалова. - Тернопіль : Мандрівець, 2008. - 80 с.
5. Юртакова А. Крок за кроком. Об'ємні фігурки тварин з паперу. - Донецьк, - 2008.
6. Янковська Т.І. Художньо-естетична діяльність. - Тернопіль : Навчальна книга Богдан, [2009]. – 103 с.
7. Пазиненко С.М. Розвиток творчих здібностей. Нетрадиційні заняття з художньої праці в старшій групі / С.М. Пазиненко – Х., 2007. - 146 с.
8. Методи зображувальної діяльності та їх застосування у роботі з дітьми. Видавництво «Свічадо». Львів,- 2009.
9. Юртакова А., Юртакова Л. Квілінг. Напівоб'ємні композиції. - Донецьк: «Вид-во СКІФ» ТМ, 2011. - 64с.
10. Валюх О., Л.Валюх Л. Ажурний та об'ємний квілінг. - «Глобус». - Харків, 2015.
11. Горошко Н. Зображувальна діяльність у дошкільних навчальних закладах. Видавнича група «Основа». Харків, 2007. – 64с.
12. Сіромаха К. Прикраси й аксесуари з полімерної глини. Донецьк, 2011. – 64с.
13. Сіромаха К. Сережки з полімерної глини. Донецьк, 2012.
14. Андріянова О. Бісер і стеклярус. Фантазії та ідеї. Видавництво «Перо».- Київ, 2010.
15. Моргунова К. Фігурки тварин з природніх матеріалів. - Донецьк, 2010.
16. Моргунова К. Кумедні фігурки з овочів, фруктів, ягід.- Донецьк, 2012.
17. Третякова М. Ганутель. Квіти з ниток і дроту. Видавництво «СКІФ». Донецьк, 2013.
18. Степанова І., Кабаченко С. Фантазії з овочів, фруктів. ООО «Клуб сімейного дозвілля». Белгород, 2010.
19. Третякова М. Квіти з гофрованого паперу. «СКІФ». -Донецьк, 2012.
20. Руделл Д. Цветы и букеты из бумаги. «клуб семейного досуга». – Харьков, 2014.
21. Гученко І. Декоративні свічки своїми руками. Донецьк, - 2013.
22. Іванова А. Дивовижні вироби зі звичайних речей. Донецьк, - 2014.
23. Журнали «Колекція ідей», 2007.

24. Журнали «Рукоділья», 2011-2012р.

25. Журнали «Handmade», 2014р.